

NACIONALINIO SUSITARIMO DĖL MIŠKŲ PROCESO GAIRĖS

2021 m. liepos 12 d.

TURINYS

1.	Įvadas.....	2
2.	Terminai ir sąvokos	2
3.	Sisteminio dialogo metodo „Future search“ metodologinis pagrindas ir principai.....	3
4.	NMS proceso schema ir principai.....	4
4.1.	NMS proceso schema.....	4
4.2.	NMS proceso principai	5
5.	NMS proceso organizavimas.....	5
5.1.	NMS techninė grupė	5
5.2.	Analitinė grupė	6
5.3.	Proceso susitikimų bei forumų moderavimas ir fasilitavimas	6
6.	Detali NMS proceso eiga	7
6.1.	Pasirengimo NMS etapas	7
6.1.1.	Koordinacinės grupės sukūrimas ir įgalinimas	7
6.1.2.	Įvadinis renginys.....	8
6.2.	Nacionalinės miškų vizijos etapas	8
6.2.1.	Sektorinių grupių formavimas.....	9
6.2.2.	Sektorinių grupių veikla ir užduotys Nacionalinės miškų vizijos etape	9
6.2.3.	Sektorinių grupių darbo rezultatai, tvirtinimas ir legitimumas	10
6.3.	NMS temų etapas	11
6.3.1.	Sektorinių grupių veikla ir užduotys.....	11
6.3.2.	Sektorinių grupių darbo rezultatai, tvirtinimas ir legitimumas	12
6.4.	NMS dokumento etapas	12
6.4.1.	Susitarimo grupių sukūrimas, įgalinimas ir veikla	13
6.4.2.	Susitarimo grupių darbo rezultatai, tvirtinimas ir legitimumas	13
7.	Nacionalinio susitarimo dėl miškų proceso gairių tobulinimas, tikslinimas ar pildymas.....	14
	Priedas Nr. 1	15

1. Įvadas

Nacionalinis susitarimas dėl miškų (toliau – NMS) – pirmoji partnerystė ir atviru, sisteminiu bei konstruktyviu dialogu grįsta Lietuvos ateities miškų vizija, pateikianti suinteresuotųjų šalių sutartas bendras nuostatas dėl Lietuvos miškų ateities.

NMS proceso tikslas – parengti nacionalinį dokumentą, deklaruojantį bendras nuostatas dėl ilgalaikės subalansuotos miškų politikos kryptį, atsakantį į klausimus, kaip turėtų būti ūkininkaujama saugomų teritorijų ir kituose miškuose, kartu užtikrinant medienos sektoriaus aprūpinimą žaliava. Vienu iš proceso tikslų taip pat laikytinas su miškais susijusios teisėkūros stabilizavimas.

NMS procesas yra sudėtingas, apimantis svarbiausias su šalies miškų ateitimi susijusias sritis, įtraukiantis įvairių kompetencijų, hierarchijos lygmenų ir interesų dalyvius į atvirą, sisteminių ir konstruktyvų dialogą. Nuoseklus, logiškas, mokslu ir tarptautine praktika grįstas sisteminio dialogo procesas padės suderinti skirtingų interesų šalių poreikius, ieškoti bendrų sutarimo taškų.

Proceso metu iš valstybės institucijų atstovų, mokslininkų, miškininkų, gamtininkų, miško savininkų, politikų, ekspertų, verslo ir visuomenės atstovų suburta **NMS proceso koordinacinė grupė** sieks užtikrinti, kad NMS būtų rengiamas vadovaujantis įtraukties ir atstovavimo principais, apimtų svarbiausias su šalies miškų ateitimi susijusias sritis ir siektų įsiklausymo į skirtingų visuomenės grupių poreikius.

NMS iniciatorius yra Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – AM). Sklandžiam procesui užtikrinti naudojami **sisteminio dialogo metodo „Future Search“ principai** (Marwin Weisbord, Sandra Janoff 2010), papildomai taikant įtraukiančius į procesą metodus („System dialogue“, „Whole scale change“).

NMS būdas – bendrakūros procesas, kai skirtingų interesų šalių atstovai ir įvairių kompetencijų asmenys dirba kartu siekdami sutarimo dėl Lietuvos miškų ateities.

NMS siekiamas rezultatas – pasirašytas susitarimo dokumentas. Dokumento turinys bus formuojamas skirtingais NMS proceso etapais.

Nacionalinio susitarimo dėl miškų proceso gairės yra NMS procesą aprašantis dokumentas, paaiškinantis patį procesą dalyviams ir visuomenei. Gairių dokumentas pagal poreikį, remiantis Koordinacinės grupės rekomendacijomis ir procese numatytais etapais, bus pildomas viso proceso metu.

Procesas viešinamas: <https://nacionalinismiskususitarimas.lt/>

2. Terminai ir sąvokos

Nacionalinė miškų vizija – ilgalaikė šalies miškų perspektyva.

NMS proceso koordinacinė grupė (toliau – Koordinacinė grupė) – susitarimo procesą koordinuojanti grupė, kurioje lygiateisiškumo principu atstovaujamos NMS interesų grupės. Koordinacinės grupės užduotis – siekti, kad būtų pasirašytas NMS ir susitarta dėl pamatinių miškų plėtros ir naudojimo sampratų. Įgyvendindama šį tikslą Koordinacinė grupė apibūtiną proceso organizatoriaus siūlomus proceso eigos etapus ir jų pakeitimus, nustato sprendimų priėmimo būdus, koordinuoja proceso eigą, dalyvauja proceso renginiuose. Koordinacinė grupė priima sprendimus dėl:

- dalyvių, kviečiamų į NMS renginius;
- sektorinių ir susitarimo grupių formavimo principų;
- būtinos informacijos ir duomenų, kuriuos turi pateikti NMS analitinė grupė, nustatydamą pateikimo terminus ir gavėjus;
- sektorinių ir susitarimo grupių parengtų dokumentų, kurių sintezę atlieka ir nekeisdama turinio esmės sujungia NMS techninė grupė, peržiūros ir aprobavimo.

NMS sektorinė grupė (toliau – Sektorinė grupė) – konkretizuoto intereso grupė.

NMS susitarimo grupė (toliau – Susitarimo grupė) – pagal NMS susitarimų iškeltas temas suformuotos naujos grupės. Į jas kviečiamos organizacijos ir asmenys, kurių dalyvavimas būtinas, sudarant galimybes dalyvauti ir kitiems šia tema besidomintiems atstovams.

NMS mišri grupė - laikina darbo grupė, skirta konkrečioms užduotims atlikti bendruose forumuose. Mišrios grupės formuojamos skirtingų interesų ar sektorinių grupių atstovus sugrupuojant atsitiktine tvarka arba savanoriško pasirinkimo keliu, taikant proporcingo atstovavimo interesų grupėms principą.

NMS bendrasis forumas – nuotoliniu būdu ar gyvai vykstantis renginys, kuriame dalyvauja skirtingų sektorinių arba susitarimo grupių nariai. Renginiuose pristatomi sektorinėse ir susitarimų grupėse priimti sprendimai ar parengti dokumentai, sprendžiami skirtingus interesus integruojantys viso NMS lygmens klausimai.

NMS proceso gairių rengimo (tobulinimo) darbo grupė – nuolatinė MS proceso gairių rengimo ir tikslinimo grupė, kuri Koordinacinei grupei turi pateikti tikslinančias proceso aprašymo formuluotes, kad procesas būtų skaidrus ir aiškus visiems jo dalyviams ir visuomenei.

NMS interesų šalys (grupės):

- 1) Ekonominių interesų grupė;
- 2) Ekologinių interesų grupė;
- 3) Socialinių interesų grupė;
- 4) Politinių interesų grupė.

„**Vienas kambarys**“ – konkretus renginys, kurio metu proceso dalyviai diskutuoja ir yra priimami sprendimai.

Redakcinė grupė – Koordinacinės grupės sprendimu patvirtinta proceso rezultatų sujungimo, peržiūros grupė.

3. Sistemio dialogo metodo „Future search“ metodologinis pagrindas ir principai

Sistemio dialogo metodas „Future Search“¹, taikomas formuojant NMS procesą, įvairioms interesų grupėms suteikia galimybių efektyviai ir taikant demokratinis procesus spręsti sudėtingas užduotis. Pagrindinis tikslas – įgalinti žmones prisidėti prie gilesnio sistemos vaizdo supratimo ir priimti atsakomybę, pagarbiai priimant bendrakūros metu sukurtus rezultatus. Šiuo metodu pasiektini trys rezultatai: 1) bendra vizija; 2) konkreti strategija ir / ar veiksmų planas; 3) įsipareigojimas įgyvendinti.

Metodo ištakos – sistemų teorija, teigianti, kad ieškant sprendimo efektyviau dėmesį sutelkti ne į konkrečią problemą ir jos priežastis, bet į visą sistemą ir jos mechanizmus. Šią organizacinių ir socialinių problemų sistemų kryptį 1920–1930 m. išplėtojo geštalo mokyklos psichologai, objektų ryšių analizės mokyklos atstovai. Metodo

¹ Daugiau informacijos: <https://futuresearch.net/about/whatis/>

pamatinis principas, teigiantis, kad sprendžiant problemas turi dalyvauti visi sistemos nariai, remiasi sisteminių pokyčių ir lauko teorijomis, suformuluotomis socialinių konfliktų sprendimus nagrinėjusių mokslininkų: Kurto Lewino, Rono Lippito, Evos Schindler-Rainman.

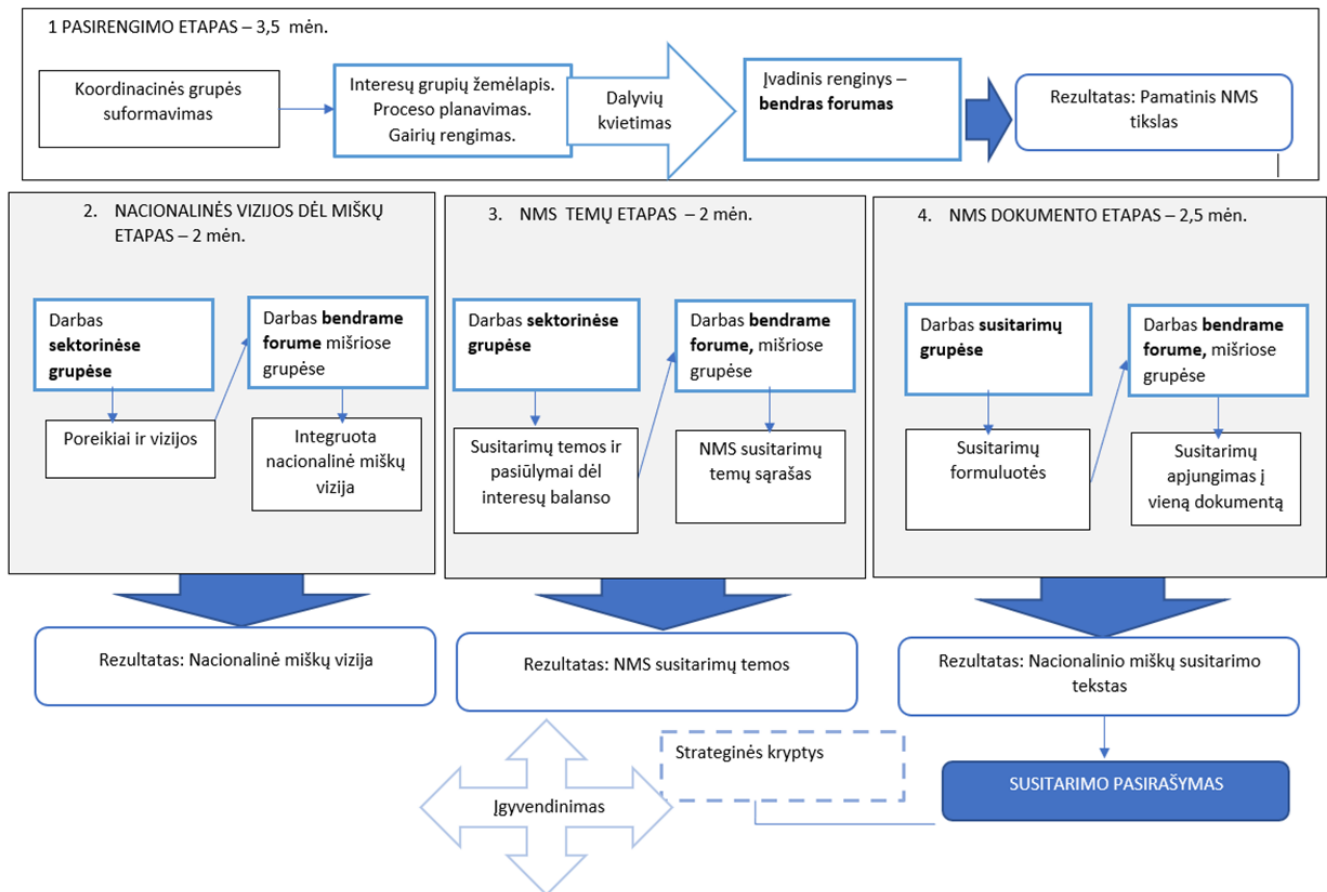
Pamatinį principą, kad visos sistemoje esančios interesų grupės būdamos vienoje erdvėje turi ieškoti sprendimo bendrakūros būdu, 1987 m. mokliškai pagrindė M. Weisbordas. „Future Search“ metodo bendraautoris įrodė, jog siekiant efektyvaus ir tvaraus pokyčio nepakanka sisteminės problemas spręsti įtraukiant visas suinteresuotąsias šalis – būtina, kad jos veiktų išvien, kartu dirbdamos vienoje erdvėje ir tuo pačiu metu. M. Weisbordo darbai tapo įvairių sisteminių dialogo metodų, skirtų didelių grupių veiklai, pamatu.

„Future Search“ metodo taikymo tikslai:

- bendros ateities vizijos sukūrimas ir partnerystės įgalinimas;
- bendrakūra, įtraukiant skirtingų interesų šalių atstovus;
- proceso planavimas, nukreiptas į konkrečių klausimų, sprendimų nagrinėjimą;
- orientacija į ateitį.

4. NMS proceso schema ir principai

4.1. NMS proceso schema

1 pav. NMS proceso schema

NMS proceso schemoje vizualizuoti proceso etapai, nurodant kiekvieno etapo paskirtį, rezultatą, trukmę ir renginius.

NMS procesą sudaro keturi etapai – pirmas yra įvadinis, o antras, trečias ir ketvirtas etapai skirti NMS teksto, apimančio skirtingas susitarimų temas, suformavimui. Įvadiniam etape sukviečiama Koordinacinė grupė, sudaromas interesų šalių žemėlapis, juo remiantis kviečiami dalyviai į įvadinį renginį. Įvadiniam renginyje suformuluojamas pamatinis tikslas, nurodantis pagrindines NMS turinio kryptis. Antrame – Nacionalinės miškų vizijos etape dalyviai, dirbdami siauro (konkretizuoto) intereso sektorinėse grupėse suformuluoja miškų vizijas, kurios bendrame forume sujungiamos ir integruojamos į vieną bendrą nacionalinę miškų viziją. Trečiame – NMS temų etape dalyviai sektorinėse grupėse formuluoja klausimus, dėl kurių kyla interesų įtampos ir reikalingas sutarimas. Šios temos bendrame forume įtraukiamos į susitarimų temų sąrašą. Ketvirtame – NMS dokumento etape skirtingų sektorių grupių atstovai dirba mišrioje susitarimo grupėse, siekdami suderinti susitarimo formuluotes konkrečiomis temomis. Suformuotas susitarimo tekstas teikiamas pasirašyti.

4.2. NMS proceso principai

Proceso principai:

1. „Visa sistema“ – „viename kambaryje“;
2. Iš pradžių suvokiamas bendras vaizdas, tik po to einama prie detalių;
3. Dėmesys ateičiai ir susitarimo sritims, o ne praeities problemoms ir konfliktams;
4. Savireguliacija ir atsakomybės prisiėmimas už savo veiksmus procese.

Skirtumai nuo klasikinių viešųjų konsultacijų procesų:

- Nėra vieno galios centro, lemiančio turinį ir sprendimus, – procesą valdo Koordinacinė grupė.
- Bendrakūra – proceso dalyviai bendrai sukuria rezultatą, turinį ir priima sprendimus.
- Savireguliacija – proceso dalyviai prisiima atsakomybę dėl dalyvavimo ir įsitraukimo.
- Bendras kontekstas – nėra fragmentuotų sprendimų: visi dalyviai turi supratimą apie bendrą vaizdą ir kitų grupių darbo rezultatus.

5. NMS proceso organizavimas

5.1. NMS techninė grupė

NMS techninė grupė – AM deleguotų žmonių grupė, rengianti susitikimų protokolus, administruojanti renginius, NMS proceso vidinę ir išorinę komunikaciją.

Fasilitatoriai – asmenys, užtikrinantys, kad diskusijose būtų tolygiai išgirstos skirtingos nuomonės, išlaikyta proceso struktūra ir valdomas laikas. Proceso fasilitatoriai neatsako už NMS turinį – jis formuojamas proceso dalyvių. Pasibaigus procesui, fasilitatoriai apibendriną susitarimo dokumento projektą kartu su visa parengiamojo proceso dokumentacija pateikia AM.

5.2. Analitinė grupė

NMS analitinė grupė – pagrįstą informaciją, faktinius duomenis ir jų vertinimus teikianti ekspertų grupė, kurios branduolį sudaro AM ir jai pavaldžių su miškais susijusių institucijų deleguoti ekspertai. Grupės sudėtis gali būti keičiama pagal poreikį, taip pat įtraukiant ir papildomus išorės ekspertus.

Analitinės grupės vaidmuo:

- 1) pagal poreikį teikti informaciją sektorinėms ar kitoms procese numatytoms darbo grupėms;
- 2) dalyvauti nacionalinės miškų vizijos ir NMS temų bendruose forumuose;
- 3) teikti reikiamą informaciją proceso metu kilusiais klausimais.

5.3. Proceso susitikimų bei forumų moderavimas ir fasilitavimas

Interesų grupių įtrauktis ir dalyvavimo proceso renginiuose užtikrinimas

Prieš kiekvieną proceso etapą Koordinacinė grupė priima sprendimą dėl etapo baigtinio bendrojo forumo renginio dalyvių skaičiaus. Šis skaičius yra tolygiai arba kitu santykiu, nustatytu Koordinacinės grupės sprendimu, paskirstomas keturioms interesų (ekologinių, socialinių, ekonominių ir politinių interesų) grupėms. Kiekviena interesų grupė nusprendžia, kokios konkrečios organizacijos arba asmenys turi būti pakviesti. Dalyvius į diskusijas kviečia interesų grupė ir NMS techninė grupė.

Sprendimų priėmimas

Pagrindinis sprendimų priėmimo būdas NMS procese yra NMS dalyvių konsensusas, o esant poreikiui ir bendram NMS koordinacinės grupės sutarimui, galimi ir kiti sprendimų priėmimo būdai.

Koordinacinė grupė kiekvieno etapo sprendimų priėmimo mechanizmą pasirenka iš siūlomų sprendimo priėmimo būdų, pateiktų šių Gairių priede Nr. 1 „Sprendimų priėmimo būdai“. Siekiama sprendimus priimti vadovaujantis objektyviais duomenimis, analize ir faktais. Jei nėra objektyvios informacijos, sprendimai priimami vadovaujantis argumentuota ekspertine nuomone.

Koordinacinėje grupėje klausimai, kuriems reikalinga interesų grupės kompetencija ir sutarimas, svarstomi interesų grupėse. Klausimai, kuriems reikalingas skirtingų interesų grupių bendras sutarimas, nagrinėjami mišriose grupėse, galinčiose dirbti nuotoliniu būdu (formuojant grupes atsitiktine tvarka ir laisvu dalyvių pasirinkimu) arba gyvai (formuojant grupes laisvu dalyvių pasirinkimu).

Galutiniai susitarimų tekstai formuluojami susitarimo grupėse, o visas NMS dokumentas formuojamas Koordinacinėje grupėje. Koordinacinė grupė neturi teisės cenzūruoti susitarimo grupėse priimtų sprendimų formuluočių esmės ir turinio, tačiau turi teisę įvertinti, ar pateiktos formuluotės atitinka bendrą NMS dvasią ir turinį, siūlyti tobulinti, taip pat spręsti dėl vieno ar kito teiginio įtraukimo į galutinį NMS tekstą.

Informacijos srautai ir viešinimas, proceso komunikacija

Visų sektorių ar susitarimo grupių darbo rezultatai protokoluojami ir pristatomi bendrame forume. Protokolai viešunami NMS interneto svetainėje. Už NMS proceso skaidą atsakinga AM.

Papildomų kompetencijų ir išteklių pritraukimas

Prieš kiekvieną proceso etapą rengiant darbotvarkes Koordinacinėje grupėje aptariamas ekspertų įtraukimo poreikis. NMS yra nacionalinio lygmens klausimas, grįstas savanorystės principais. Esant pagrįstam poreikiui, AM priimamas sprendimas dėl papildomų išteklių, pavyzdžiui, papildomų analitikų, ekspertų ar techninio personalo, pritraukimo.

6. Detali NMS proceso eiga

6.1. Pasirengimo NMS etapas

Etapo tikslas – suformuoti proceso Koordinacinę grupę, kurioje lygiateisiškumo principu būtų atstovaujamos NMS interesų šalys, pagal interesų sritis identifikuoti, sudaryti Lietuvos miškų suinteresuotųjų šalių žemėlapi ir suorganizuoti įvadinį renginį.

6.1.1. Koordinacinės grupės sukūrimas ir įgalinimas

Koordinacinės grupės tikslai ir kompetencija:

1. **Užtikrinti atstovavimą interesų šalims.** Siekiama, kad tiksliuose ir bendruose proceso renginiuose dalyvautų visi asmenys, kurių balsas turi būti išgirstas formuojant NMS dokumento turinį. Šiam tikslui Koordinacinė grupė formuoja interesų šalių ekosistemos žemėlapi – skirtingiems interesams atstovaujančių organizacijų ir asmenų sąrašą, kuriuo vadovaujantis bus kviečiami dalyviai į visus proceso renginius.
2. **Užtikrinti proceso pagrindinio tikslo pasiekimą.** Pagrindinis proceso tikslas – parengti ir pasirašyti NMS dokumentą. Įgyvendinama šį tikslą Koordinacinė grupė: a) planuoja procesą; b) koordinuoja proceso eigą; c) dalyvauja proceso renginiuose.

Koordinacinės grupės darbo principai: a) dalyvaujančių asmenų lygiateisiškumas; b) pagarba asmeniui ir jo reikiamai nuomonei; c) pirmenybė sprendimo priėmimui bendru sutarimu ar pasiekiant kompromisą; d) faktais paremtų argumentų paieška; e) vienodos galimybės reikšti nuomonę (įskaitant pasisakymų dažnį ir trukmę).

Koordinacinė grupė formuojama keliais etapais:

1. AM kviečia į pirminį susitikimą skirtingų interesų šalių atstovus.
2. Interesų šalių atstovai susitaria dėl atstovavimo principų – kokios šalys ar grupės atstovaujamos, kokia apimtimi.
3. Interesų šalių atstovai suformuoja Koordinacinę grupę, deleguodami save arba kitus pagrindinius ar pavaduojančius asmenis.

Interesų grupių atsakomybės sritys ir kompetencija:

Ekonominių interesų grupė – asmenys, įmonės ir organizacijos, kurių pagrindinis siekis yra komercinis miškų tvarkymas, miško produktų gamyba, perdirbimas ir prekyba.

Ekologinių interesų grupė – asmenys ir pelno nesiekiančios nevyriausybinės organizacijos, kurių pagrindinis siekis yra gamtinės aplinkos apsauga.

Socialinių interesų grupė – asmenys ir pelno nesiekiančios nevyriausybinės organizacijos, kurių pagrindinis siekis yra socialiai orientuotas miškininkavimas.

Politinių interesų grupė – politinių partijų atstovai.

6.1.2. Įvadinis renginys

Renginio tikslas ir turinys

Įvadinis renginys – pirmasis skirtingų suinteresuotųjų šalių atstovų susitikimas „viename kambaryje“. Šiame renginyje:

- 1) dalyviams pristatomas NMS procesas;
- 2) susitariama dėl pamatinio NMS tikslo;
- 3) pasiūlomos preliminarios pagrindinės kryptys (probleminės sritys), kuriomis bus formuojamas NMS;
- 4) nustatomi (formuluojami) lūkesčiai, susiję su NMS.

Įvadinio renginio dalyvių skaičius

Įvadinio renginio dalyvių skaičių ir jo paskirstymo principus siūlo Koordinacinė grupė. Ji sprendžia dėl galutinio įvadinio renginio dalyvių skaičiaus, kiekvienos interesų grupės atstovų skaičiaus bendrame forume, padeda pakviesti dalyvius į renginį. Nustatant įvadinio renginio dalyvių skaičių siekiama išlaikyti interesų balansą.

Įvadinio renginio užduotys bei mišrių grupių veikimo principai

Iš įvadinio renginio dalyvių sudaromos mišrios grupės, dirbančios bendrakūros principu ir priimančios sprendimus konsensusu. Šios grupės diskutuoja ir pateikia darbo rezultatus, vienijantį visų dalyvių skirtingus interesus ir nuomones. Įvadiniam renginyje parengta informacija yra tolesnio NMS proceso ir susitarimų kontekstinė medžiaga.

Mišriose grupėse dalyviai bendradarbiauja atlikdami šias užduotis:

1. Remdamiesi kiekvieno dalyvio kompetencija, žiniomis ir supratimu, pagal pateiktus sąlyginius laikotarpius įvardija esminius įvykius, asmenybes, sprendimus, teisės aktus, krizes, projektus ar pan., formavusius Lietuvos miškų politiką, valdymą ir būklę, arba pateikia naujus laikotarpius ir jų apibūdinimą.
2. Identifikuoja esminius klausimus, į kuriuos turi atsakyti NMS, kokie lūkesčiai su dokumentu siejami;
3. Apsvarsto, ko siekiama NMS (koks pamatinis tikslas (-ai));
4. Nusprendžia, kas turėtų pasirašyti NMS.

Įvadinio renginio rezultatai

Įvadinio renginio rezultatai, formuojantys bendrą kontekstą:

- 1) esminių praeities įvykių, formavusių šalies miškų raidą bei politiką, identifikavimas („Laiko juosta“);
- 2) esminiai klausimai, į kuriuos turi atsakyti NMS bei su dokumentu susiję lūkesčiai;
- 3) sprendimas, kas turi pasirašyti NMS dokumentą.

Įvadinio renginio rezultatas, įtraukiamas į NMS dokumentą:

Pamatinis NMS tikslas. Galutinę NMS pamatinio tikslo formuluotę, nekeisdama įvadiniam renginyje mišrių grupių suformuluoto turinio esmės, apibendrina NMS techninė grupė, o patvirtina Koordinacinė grupė. NMS pamatinis tikslas yra NMS dokumento sudėtinė dalis ir turi tą patį legitimumą kaip ir NMS dokumentas. NMS pamatinis tikslas skelbiamas visuomenei.

6.2. Nacionalinės miškų vizijos etapas

Etapo tikslas – įvertinus skirtingus proceso dalyvių interesus, ateities poreikius ir lūkesčius, išgirsti vieniems kitus ir atrasti bendrus sąlyčio taškus, suformuluoti bendrą ilgalaikę nacionalinę miškų viziją.

Šiam tikslui įgyvendinti etapo pradžioje formuojamos sektorinės grupės.

Etapo trukmė: 3–4 sektorinių grupių susitikimai ir bendras 1 dienos forumas. Trukmė: 6–8 savaitės. Preliminarus laikas – 2021 m. liepos–rugpjūčio mėn.

6.2.1. Sektorinių grupių formavimas

Sektorinių grupių formavimo principai:

1. Siekiama identifikuoti sektorines grupes, išsiskiriančias šiais požymiais: specifiniu vaidmeniu, vertybėmis, specifiniu interesu ir / ar specifine kompetencija miškų sistemoje.
2. Į sektorines grupes siekiama įtraukti, organizacijas, turinčias atstovaujamo narių bei lyderių, vykdančias veiklas ilgesnį laiką (bet šiais požymiais neapsiribojama).
3. Atsižvelgiama, kad sektorinei grupei priklausantiems dalyviams dėl bendrų interesų ir kompetencijos yra lengviau rasti sutarimą.
4. Identifikuojant sektorines grupes siekiama atspindėti skirtingus miškų sistemos dalyvių poreikius.
5. Siekiama, kad sektorinių grupių identifikavimas būtų racionalus ir logiškas.

Sektorinių grupių sąrašo sudarymas

1. Sektorinių grupių pirminį sąrašą teikia AM, remdamasi asmenų, įtrauktų į suinteresuotųjų šalių žemėlapi, sąrašu.
2. NMS interesų grupės analizuoja ir teikia siūlymus dėl sektorinių grupių sąrašo išplėtimo, sujungimo.
3. NMS interesų grupės identifikuoja ir tas grupes, kurios yra tarpsritinės, t. y. nepatenkančios į konkrečios interesų grupės lauką.
4. Sektorinių grupių pirminį sąrašą tvirtina Koordinacinė grupė, tačiau į ją gali būti įtrauktos naujos sektorinės grupės.
5. Koordinacinė grupė naują sektorinę grupę įtraukia į sąrašą, jei: 1) dėl vertybinių ar kitų skirtumų, atsiradusių sektorinėje grupėje, kyla poreikis formuoti naują sektorinę grupę; 2) nauja organizuota interesų šalis išsako poreikį dalyvauti NMS procese formuojant atskirą sektorinę grupę.
6. Koordinacinė grupė, tvirtindama papildomą sektorinę grupę, remiasi sektorinių grupių formavimo principais.

Sektorinių grupių dalyvių skaičius

1. Sektorinė grupė pati nusprendžia, kiek žmonių dalyvaus sektoriniuose renginiuose.
2. Minimalus sektorinės grupės dalyvių skaičius – 5. Jei grupė nesuformuojama, nariams siūloma jungtis prie kitų grupių.
3. Tas pats asmuo gali būti tik vienos sektorinės grupės dalyvis.

Fasilitatorių vaidmuo sektorinėse grupėse

Fasilitatoriai sudaro renginių darbotvarkes ir rengia sektorinės grupės rezultatų struktūrą, pagal poreikį fasilituoja sektorinių grupių renginius.

6.2.2. Sektorinių grupių veikla ir užduotys Nacionalinės miškų vizijos etape

Pradiniai duomenys, reikalingi sektorinių grupių darbui:

1. NMS pamatinis tikslas;
2. NMS proceso gairės.

Sektorinių grupių veikla ir užduotys dalyvaujant sektorinių grupių renginiuose

Grupių dalyviai savo sektoriaus renginyje (-iuose):

- 1) nagrinėja savo sektoriaus raidą, esamą situaciją ir jos susiformavimo prielaidas: įvykius, įstatymus, strateginius dokumentus ir kt. Praeities įvykių identifikavimas padeda užtikrinti kuriamos ateities vizijos nuoseklumą ir tęstinumą;
- 2) įvardija tendencijas, įvertindami Lietuvos, Europos ir pasaulinį kontekstą;

- 3) susitaria dėl sektorinės grupės ilgalaikių poreikių, kurie turėtų būti atspindėti šalies miškų vizijoje ir NMS dokumente;
- 4) suformuluoja sektorinės grupės pasiūlymus NMS pamatinio tikslo kryptimis, svarbiomis įgyvendinant grupės interesus ir poreikius. Pageidautina, kad pasiūlymai būtų argumentuojami objektyviais duomenimis, faktais, analize (pvz.: kaštų-naudos, poveikio aplinkai ar kita), apimančia ekonominius, socialinius ir ekologinius aspektus. Informaciją siekiama pagrįsti tiek pačios sektorinės grupės, tiek ir NMS analitinės grupės ekspertų nuomone.;
- 5) suformuluoja bendrą ilgalaikę nacionalinę miškų viziją, siedami tiek su praeitimi, tiek su pasaulinėmis tendencijomis;
- 6) siūlo asmenis į bendrą forumą.

Konkrečias sektorių grupių darbo užduotis Koordinacinei grupei pasiūlo fasilitatoriai, o Koordinacinė grupė jas papildo ir koreguoja.

Vaidmenys sektorinės grupės diskusijose

Sektorių grupių nariams siūloma grupėse pasirinkti vaidmenis: moderatoriaus, redaktoriaus, laikrodininko – proceso stebėtojo, pranešėjo.

Sektorių grupių moderatoriams (jei bus nuspręsta atsisakyti NMS fasilitatorių) bus organizuojami baziniai mokymai ir konsultacijos. Sektorinei grupei pagal poreikį skiriami NMS fasilitatoriai, su kuriais glaudžiai bendradarbiaujama sudarant sektorių renginio (-ių) darbotvarkes.

Veiklos bendrame forume

Bendrame forume sektorių grupių pasiūlyti atstovai:

- 1) pristato sektorinėse grupėse suformuluotus nacionalinės miškų vizijos pasiūlymus;
- 2) mišrioje grupėse, sudarytose iš skirtingų sektorių grupių atstovų, bendrakūros būdu formuoja pasiūlymus dėl ilgalaikės Lietuvos miškų vizijos, integruodami skirtingų sektorių grupių pasiūlymus;
- 3) dirbdami mišrioje grupėse reitinguoja pasiūlytas vizijas arba atrenka jas kitu Koordinacinės grupės pasirinktu būdu.

Bendro forumo dalyvių skaičius

Techninė grupė pasiūlo maksimalų dalyvių skaičių, vadovaudamasi renginio techninėmis galimybėmis.

Koordinacinė grupė sprendžia:

- a) dėl galutinio Nacionalinės miškų vizijos renginio dalyvių skaičiaus;

- b) kiek nacionalinės miškų vizijos etapo bendrame forume dalyvaus kiekvienos sektorinės grupės atstovų.

Nustatant bendro forumo dalyvių skaičių siekiama išlaikyti interesų balansą (t.y. kad kiekviena interesų grupė būtų atstovaujama proporcingai).

6.2.3. Sektorių grupių darbo rezultatai, tvirtinimas ir legitimumas

Sektorių grupių darbo rezultatai, formuojantys bendrą kontekstą ir apimantys visoms sektorinėms grupėms bei Koordinacinei grupei prieinamą informaciją:

1. Sektorių grupių raida, situacija ir ilgalaikiai poreikiai;
2. Sektorių grupių pozicijos ir pasiūlymai dėl pamatinio NMS tikslo.

Sektorių grupių darbo rezultatas, įtraukiamas į NMS dokumentą:

1. Nacionalinė šalies miškų vizija.

Sektorinės grupės pristato savo siūlomas Nacionalines vizijas dėl miškų ir miškų sektoriaus. Dirbant mišrioje grupėse siekiama skirtingus sektorių grupių matymus bendru susitarimu ar pasitelkiant sisteminio konsensuso

metodą integruoti ir apjungti. Skirtingų mišrių grupių pateiktos pasiūlymai yra integruojami į vieną bendrą šalies nacionalinę miškų viziją, kuri tampa dokumento dalimi.

Sektorinių grupių sprendimų priėmimo principai ir rezultatų legitimumas

Sektorinės grupės dirba bendrakūros principu, sprendimus priima konsensu ar sisteminiu konsensu.

Galutinę nacionalinės miškų vizijos formuluotę, nekeisdama bendrame forume pasiekto susitarimo turinio esmės, apibendrina AM techninė grupė, o Koordinacinės grupės nariai tikslina bei tvirtina galutinę jos versiją. Vizija tampa NMS dokumento sudėtine dalimi, turi tą patį legitimumą kaip ir NMS galutinis dokumentas. Suderinta vizijos formuluotė skelbiama visuomenei.

6.3. NMS temų etapas

Etapo tikslas – identifikuoti šalies miškų ateitį lemsiančias svarbiausias sritis ir temas, dėl kurių svarbu ieškoti sutarimo.

Etape dalyvauja nacionalinės miškų vizijos kūrimo metu susiformavusios sektorinės grupės.

Etapo trukmė: 3–4 sektorinių grupių susitikimai ir bendras 1 dienos forumas. Trukmė: 6–8 savaitės. Preliminarus laikas – 2021 m. rugsėjo–spalio mėn.

6.3.1. Sektorinių grupių veikla ir užduotys

Pradiniai duomenys, reikalingi sektorinių grupių darbui:

1. NMS nacionalinė miškų vizija;
2. Sektorinių grupių raida, situacija ir ilgalaikiai poreikiai;
3. Sektorinių grupių pozicijos ir pasiūlymai dėl NMS tikslų;
4. NMS proceso gairės.

Sektorinių grupių veikla ir užduotys dalyvaujant sektorinių grupių renginiuose

Grupių dalyviai savo sektoriaus renginyje (-iuose):

- 1) suformuluoja esminius klausimus, temas ir sritis, kuriais, grupės narių nuomone, svarbu pasiekti sutarimą nacionaliniu lygiu;
- 2) nusprendžia, kokios grupės, organizacijos turi šiomis temomis susitarti NMS;
- 3) sektorinės grupės nusprendžia, kokius asmenis siūlo į bendrą forumą.

Konkrečias sektorinių grupių darbo užduotis Koordinacinei grupei pasiūlo fasilitatoriai, o Koordinacinė grupė jas papildo ir koreguoja.

Vaidmenys sektorinės grupės diskusijose

Sektorinių grupių nariams siūloma grupėse pasirinkti vaidmenis: moderatoriaus, redaktoriaus, laikrodininko – proceso stebėtojo, pranešėjo.

Sektorinių grupių moderatoriams (jei bus nuspręsta atsisakyti NMS fasilitatorių) bus organizuojami baziniai mokymai ir konsultacijos. Sektorinei grupei pagal poreikį skiriami NMS fasilitatoriai, su kuriais glaudžiai bendradarbiaujama sudarant sektorinio renginio (-ių) darbotvarkes.

Veiklos bendrame forume

Bendrame forume sektorinių grupių deleguoti dalyviai:

- 1) susipažįsta su sektorinių grupių pasiūlytomis NMS susitarimų sritimis;
- 2) bendru sutarimu (jei reikia, sujungiant ir / ar reitinguojant) pasirenka galutines NMS susitarimų sritis;
- 3) nusprendžia, kokios organizacijos ar interesų grupės turėtų dalyvauti konkrečios NMS srities susitarimo svarstyme.

Bendro forumo dalyvių skaičius

Techninė grupė pasiūlo maksimalų dalyvių skaičių, vadovaudamasi renginio techninėmis galimybėmis.

Koordinacinė grupė sprendžia:

- a) dėl galutinio bendro forumo dalyvių skaičiaus;
- b) kiek NMS temų etape dalyvaus kiekvienos sektorinės grupės atstovų.

Nustatant bendro forumo dalyvių skaičių siekiama išlaikyti interesų balansą.

6.3.2. Sektorinių grupių darbo rezultatai, tvirtinimas ir legitimumas

Sektorinių grupių darbo rezultatas, formuojantis bendrą kontekstą ir apimantis visoms sektorinėms grupėms bei Koordinacinei grupei prieinamą informaciją:

1. Sektorinių grupių pasiūlymai NMS susitarimų temomis.
2. Nustatyti NMS susitarimo grupių dalyviai pagal konkrečias susitarimo temas.

Sektorinių grupių darbo rezultatai, įtraukiami į NMS dokumentą:

1. NMS susitarimų temos;

Sektorinių grupių sprendimų priėmimo principai ir rezultatų legitimumas

Sektorinės grupės dirba bendrakūros principu ir sprendimus priima konsensusu arba sisteminiu konsensusu.

Sektorinių grupių pristatytos NMS susitarimų temos bendru sutarimu apjungiamos ir integruojamos į vieną bendrą NMS temų sąrašą .

Galutinį bendrą NMS temų sąrašą, nekeisdama Bendrame forume pasiekto susitarimo turinio esmės, apibendrina NMS techninė grupė, o NMS koordinacinės grupės nariai tikslina bei tvirtina jos galutinę versiją.

Patvirtintas susitarimo temų sąrašas skelbiama visuomenei.

6.4. NMS dokumento etapas

Etapo tikslas – pasiekti susitarimus konkrečiomis, ankstesniame etape suformuluotomis temomis (sritimis), suformuojant susitarimus apibendrinantį NMS dokumentą.

Etapo trukmė: 5–6 susitarimo grupių susitikimai ir 1–2 dienų bendras forumas Trukmė: 10–12 savaičių. Preliminarus laikas – 2021 m. spalio–gruodžio mėn.

6.4.1. Susitarimo grupių sukūrimas, įgalinimas ir veikla

Pradiniai duomenys, reikalingi susitarimo grupių darbui:

1. NMS susitarimų temos;
2. Nustatyti NMS susitarimų dalyviai pagal konkrečias susitarimo temas;
3. Sektorinių grupių pasiūlymai NMS susitarimų temomis.

Susitarimo grupių sudarymo principai

Pagal NMS temų etape suformuluotas susitarimų temas sudaromos susitarimo grupės, kurių dalyvius siūlo sektorinės grupės.

Susitarimo grupių dalyvių pasiskirstymą, užtikrinantį tolygų interesų balansą, tvirtina Koordinacinė grupė. Dalyvavimas susitarimo grupėse yra savanoriškas, dalyvauja turintieji interesą ir sektorinės grupės įgaliojimus siekti sutarimo apibrėžtoje srityje.

Susitarimo grupių veikla ir užduotys renginiuose

Susitarimo grupių dalyviai:

- 1) suformuluoja susitarimo tikslą, poreikį ir ko šiuo susitarimu siekiama;
- 2) identifikuoja klausimus, pozicijas, kuriomis nori ir gali susitarti;
- 3) diskutuodami ieško sutarimo;
- 4) parengia susitarimo formuluotes.

Siekiant susitarimo fasilitatoriai pasiūlo būdus, kaip siekti interesų balanso, atsižvelgdami į konkrečios susitarimo temas ir interesų įtampos pobūdį.

Vaidmenys susitarimo grupių diskusijose

Susitarimo grupių nariams siūloma grupėse pasirinkti vaidmenis: moderatoriaus, redaktoriaus, laikrodininko – proceso stebėtojo, pranešėjo.

Susitarimo grupių moderatoriams (jei bus nuspręsta atsisakyti NMS fasilitatorių) bus organizuojami baziniai mokymai ir konsultacijos. Susitarimo grupei pagal poreikį skiriami NMS fasilitatoriai, su kuriais glaudžiai bendradarbiaujama sudarant renginio (-ių) darbotvarkes.

Veiklos bendrame forume

Bendrame forume dalyviai:

- 1) susipažįsta su susitarimo grupių parengtomis NMS susitarimų formuluotėmis;
- 2) diskusijose aptaria susitarimų formuluotes, jas patikslina;
- 3) sprendžia dėl NMS pasirašymo laiko.

6.4.2. Susitarimo grupių darbo rezultatai, tvirtinimas ir legitimumas

Susitarimo grupių darbo rezultatas, formuojantis bendrą kontekstą ir apimantis visoms susitarimo grupėms bei Koordinacinei grupei prieinamą informaciją:

1. NMS formuluotės, dėl kurių nesutarta, nurodant priežastis, kodėl nepavyko susitarti.

Susitarimo grupių darbo rezultatas, įtraukiamas į NMS dokumentą:

1. NMS susitarimo formuluotės.

Rezultatas pasiekiamas, kai bendrame forume pristačius atskirų NMS susitarimų grupių NMS susitarimų formuluotes, jos bendru sutarimu apjungiamos ir integruojamos į vieną bendrą NMS dokumentą.

Susitarimo grupių sprendimo priėmimo principai ir legitimumas

Dėl susitarimų detalumo bus sprendžiama susitarimo grupėse, atsižvelgiant į tai, kokį susitarimą grupei pavyksta pasiekti NMS dokumento etape.

Jei kyla kliūčių susitarti dėl konkretaus klausimo, Koordinacinė grupė rekomenduoja grąžinti klausimą papildomai svarstyti susitarimo grupėje ir stengiasi, kad būtų pasiektas sutarimas bent vienu susitarimo detalumo lygmeniu. Susitarimo dokumente gali būti įvardijami ir tie klausimai, kuriais nepavyko susitarti.

Koordinacinė grupė, nekeisdama turinio esmės, apibendrina visus susitarimus, suformuoja vieną susitarimo dokumentą ir jį pateikia pasirašančioms šalims. Pasirašytas Nacionalinis miškų susitarimas skelbiamas visuomenei.

Po NMS dokumento pasirašymo

Toliau vyksta diskusijos Koordinacinės grupės pasiūlytu formatu ir NMS sprendimai pagal poreikį ir galimybes integruojami į nacionalinio lygmens strateginius dokumentus ar teisės aktus.

7. Nacionalinio susitarimo dėl miškų proceso gairių tobulinimas, tikslinimas ar pildymas

Nacionalinio susitarimo dėl miškų proceso gairių rengimo (tobulinimo) darbo grupės, sudarytos iš skirtingų interesų grupių, deleguojančių po vienodą atstovų skaičių, sukūrimą inicijuoja Koordinacinė grupė. Proceso gairių rengimo darbo grupė renkasi periodiškai, kol gairės bus patvirtintos Koordinacinėje grupėje. Grupė pagal poreikį veikia iki pat NMS proceso pabaigos.

Nacionalinio susitarimo dėl miškų proceso gairės yra atviras dokumentas, pildomas viso proceso metu remiantis Koordinacinės grupės rekomendacijomis ir procese numatytais proceso formavimo etapais.

Sprendimų priėmimo būdai

Sprendimai gali būti priimami pasirenkant vieną arba kelis būdus. Priimant sudėtingus sprendimus rekomenduojama taikyti kelis sprendimų priėmimo etapus, pavyzdžiui, nagrinėjant alternatyvas taikomas vienas metodas (pvz., vertinimas balais, reitingavimas), o galutinai pasirenkant – kitas (pvz., konsensusas, sisteminis konsensingas).

Sprendimų priėmimo būdas turi būti pasirinktas taip, kad būtų pasiektas maksimalus sprendimo priėmimo objektyvumas ir lygiateisiškumas.

KONSENSUSAS

Sprendimas priimamas bendru visų sutarimu, t. y. kai grupėje nėra išsakomas pagrįstas prieštaravimas. Išreiškus prieštaravimą, jis svarstomas, ieškoma kompromiso, daromi pakeitimai, kol pasiekiamas konsensusas.

Privalumas: išklausomos ir įvertinamos įvairios nuomonės.

Trūkumas: ilgai trunkantis procesas, koreguojant gali stipriai pasikeisti pirminis pasiūlymas, galutinis sprendimo rezultatas visų netenkina.

Siūloma taikyti: kai būtina išgirsti skirtingas nuomones, ekspertines rekomendacijas ir argumentus prieš priimant sprendimą, pvz., koks NMS dokumento tikslas, kas turėtų pasirašyti dokumentą?

SISTEMINIS KONSENSINGAS

Vardinis daugumos balsavimo metodas, kai siekiama didesnio balsavimo objektyvumo. Kiekvienas balsuotojas kiekvienai alternatyvai gali skirti nuo 0 iki 10 balsų. 0 – reiškia nepritariu, 10 – visiškai pritariu, 1–9 balsai suteikiami paaiškinant pasiūlymo trūkumus ar išlygas. Balsavimo pradžioje susitariama dėl alternatyvos patvirtinimui būtino surinkti balsų skaičiaus – pereinamojo balo.

Privalumas: padeda įvertinus balsuotojų nuomones pasirinkti geriausią alternatyvą, užkerta kelią ilgoms, nestruktūruotoms diskusijoms, objektyvesnis nei daugumos balsavimas.

Trūkumas: trunka ilgiau nei daugumos balsavimas.

Siūloma taikyti: priimant sprendimus sudėtingais klausimais, pvz., priimant susitarimus konkrečiomis temomis, sprendimus dėl atskirų NMS sektorinėse grupėse suformuluotų vizijų atskirų dalių bei kitų esminių susitarimo dalykų.

BALSAVIMAS

Sprendimas priimamas balsų dauguma. Balsavimas gali būti vardinis, kolektyvinis (balsas suteikiamas grupei).

Privalumas: greitas būdas išsiaiškinti daugumos nuomonę.

Trūkumas: galimybė manipuluoti balsais, jei klausimas yra svarbus; netinkamas konfliktiniais klausimais.

Siūloma taikyti: procedūriniais klausimais, pvz., tvirtinant taisykles, datas, eigą.

REITINGAVIMAS

Balsavimo metodas, kai iš didelės pasiūlymų įvairovės reikalaujama pasirinkti prioritetus. Reitingavimas vyksta keliais būdais:

- 1) visi pasiūlymai grupuojami į teminius klasterius ir reitinguojama tarp klasterių;
- 2) visi pasiūlymai reitinguojami vienu metu.

Privalumas: padeda priimti sprendimus, kai yra didelė pasiūlymų įvairovė.

Trūkumas: gali būti atmetami svarbūs, bet mažiau suprantami ar mažiau priimtini pasiūlymai.

Siūloma taikyti: kaip tarpinį etapą, kai iš didelės klausimų įvairovės būtina pasirinkti prioritetinius, pvz., formuluojant NMS susitarimų temas, pasirenkant tikslo formuluotes.

VERTINIMAS BALAIS

Balsavimo metodas, padedantis palyginti skirtingus pasiūlymus ir preferencijas, jei priimant sprendimą reikalinga nuodugnesnė alternatyvų analizė. Suformuojama balsavimo matrica, kurioje įvardijami svarbiausi vertinimo kriterijai. Pavyzdžiui, vertinant pasiūlytas vizijas gali būti formuluojami tokie kriterijai: aiškumas, skirtingų interesų atliepimas, aktualumas. Dalyviai balsavimo skalėje (1–5) ties kiekviena alternatyva skiria balus. Apskaičiuojama kiekvienos alternatyvos balų suma. Balsavimo pradžioje gali būti nustatoma alternatyvos pereinamojo balo riba.

Toks vertinimas leidžia struktūruotai išsiaiškinti alternatyvų stipriąsias ir silpnąsias puses, pasirinkti geriausią variantą.

Privalumas: alternatyvų vertinimo detalumas.

Trūkumas: gali paaiškėti, kad nėra tinkamiausios alternatyvos, kurią būtų galima pasirinkti kaip galutinį sprendimą.

Siūloma taikyti: kai vertinami abstraktūs ir subjektyvias interpretacijas keliantys pasiūlymai, pvz., formuluojant nacionalinę miškų viziją.

Jei proceso metu paaiškėja, kad sprendimų priėmimo būdų bazinis sąrašas nepakankamas, jis gali būti pildomas.